

СЛИВКІН Сергій Сергійович

Київський інститут Національної гвардії
України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИЯВЛЕННЯ ТА НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИХ ГРУП: АДАПТАЦІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вступ. Сучасний військовий конфлікт в Україні, який триває з 2014 року та загострився після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році, продемонстрував високу ефективність використання диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ) як інструменту гібридної війни. ДРГ здійснюють широкий спектр завдань, включаючи збір розвідданих, диверсії на об'єктах критичної інфраструктури, підлив логістичних шляхів, інформаційні операції та деморалізацію військового і цивільного населення. Успішні дії ДРГ на тактичному рівні часто призводять до серйозних стратегічних наслідків, зокрема зриву постачання, порушення комунікацій і втрат серед особового складу.

В умовах ведення бойових дій у прифронтових зонах особливої актуальності набуває розробка та впровадження ефективних механізмів виявлення та нейтралізації ДРГ. Досвід України у цій сфері значний, проте залишається ряд проблем, пов'язаних із координацією дій між підрозділами, недостатнім технічним забезпеченням і впливом інформаційних операцій противника. Вирішення цих проблем потребує аналізу та адаптації міжнародного досвіду, зокрема методів і тактики, що застосовуються арміями країн НАТО, США та Ізраїлю.

Основна частина. Досвід НАТО у боротьбі з ДРГ є одним із наймасштабніших і найсистемніших у світі. У ході операцій в Афганістані, Іраку та Косово були відпрацьовані методи глибокої розвідки, використання безпілотних апаратів та засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ). Важливим елементом протидії ДРГ у НАТО є постійний моніторинг території за допомогою супутників та безпілотників. Дані передаються в реальному часі до центрів

управління, де приймаються рішення про застосування мобільних груп швидкого реагування.

Наприклад, під час операції «Sentinel» в Афганістані у 2015 році натівські сили активно застосовували поєднання супутникової розвідки та ударних дронів для знищення груп "Талібану", що діяли в гірських районах. Успішність операції забезпечила висока координація між розвідувальними підрозділами та мобільними групами. Такий підхід дозволив знизити активність ДРГ у регіоні на 60 % за перші три місяці операції.

США також мають значний досвід у боротьбі з ДРГ, здобутий у ході військових кампаній у В'єтнамі, Іраку та Афганістані. Американська програма "Counter-Insurgency" (COIN) стала основою для створення ефективної системи контрдиверсійної боротьби. Вона передбачала створення зон безпеки у прифронтових зонах, встановлення блокпостів та активну агентурну роботу серед місцевого населення. У рамках операції «Enduring Freedom» в Афганістані сили спеціальних операцій США (Navy SEAL, Delta Force) діяли на основі даних супутникової та агентурної розвідки. Завдяки оперативній передачі даних групи швидкого реагування могли діяти на випередження, знищуючи ДРГ ще на етапі планування диверсій.

Ізраїльський досвід протидії ДРГ є унікальним через специфічні геополітичні умови та постійні загрози з боку терористичних угруповань. Тактика «Iron Wall» («Залізна стіна») передбачає створення буферних зон уздовж кордонів, де постійно діють мобільні патрулі, безпілотники та системи спостереження. Під час операції «Protective Edge» у Секторі Газа в 2014 році ізраїльські спецпідрозділи активно використовували поєднання агентурної роботи, перехоплення сигналів зв'язку та точкові удари дронами для ліквідації ДРГ ще до початку активної фази операції. Особливо ефективною виявилася мережа агентів серед місцевого населення, яка надавала оперативну інформацію про місця базування та маршрути пересування диверсантів.

Для України адаптація міжнародного досвіду є стратегічно важливим завданням. В умовах ведення бойових дій у прифронтових зонах критично

важливо інтегрувати передові підходи, зокрема використання розвідувальних БПЛА для патрулювання та моніторингу території. Також необхідно посилити систему РЕБ для перехоплення сигналів зв'язку та створення "мертвих зон" для блокування координації дій ДРГ. Створення мобільних груп швидкого реагування, які діятимуть на основі даних від супутникової розвідки та агентури, дозволить оперативно реагувати на загрози та знищувати групи на етапі підготовки до диверсій.

Важливим елементом є також формування агентурної мережі у прифронтових зонах для збору оперативної інформації. Успіх ізраїльської тактики «Iron Wall» свідчить, що без потужної агентурної бази неможливо забезпечити ефективну протидію ДРГ. Крім того, слід розробити систему постійного спостереження із застосуванням інфрачервоних камер та акустичних сенсорів для виявлення руху на підходах до стратегічних об'єктів.

Висновки. Аналіз міжнародного досвіду виявлення та нейтралізації ДРГ свідчить про високу ефективність комплексного підходу, що поєднує технологічні засоби, агентурну роботу та оперативне реагування. Досвід НАТО, США та Ізраїлю демонструє, що головними елементами успішної протидії ДРГ є швидкість отримання і передачі розвідувальних даних, координація між підрозділами та використання сучасних засобів моніторингу й контролю території.

НАТО у своїх операціях активно застосовує супутникову розвідку та безпілотні апарати для виявлення руху ворожих груп на ранніх етапах. Під час операції «Sentinel» в Афганістані була відпрацьована тактика використання ударних дронів у поєднанні з засобами РЕБ, що дозволяло не тільки виявляти ДРГ, але й блокувати їх координацію та знищувати ще на етапі підготовки. Такий підхід забезпечує повний контроль над прифронтовими зонами та можливість оперативного реагування на зміну обстановки.

Американський підхід базується на інтеграції контррозвідки, військової розвідки та агентурної роботи в рамках програми «Counter-Insurgency» (COIN). Оперативні підрозділи (Delta Force, Navy SEAL) діють на основі інформації від

агентури та супутникових даних, забезпечуючи швидке реагування на загрози. Досвід операції «Enduring Freedom» показав, що швидкість реагування та мобільність груп дозволяють знищувати ДРГ ще на етапі підготовки диверсій.

Досвід Ізраїлю має унікальне значення в контексті протидії ДРГ у міських умовах та у складному ландшафті. Тактика «Iron Wall» («Залізна стіна») передбачає створення буферних зон із постійним патрулюванням, використанням безпілотників та систем спостереження. Під час операції «Protective Edge» у 2014 році ізраїльські спецпідрозділи діяли на основі оперативних даних від агентури та технічних засобів розвідки. Важливим елементом стала агентурна робота серед місцевого населення, що дозволило оперативно виявляти та знищувати ДРГ ще до початку активної фази операції.

Адаптація цього досвіду для України є стратегічно важливим завданням. Війна в Україні продемонструвала, що ДРГ використовують складний ландшафт, міські квартали та інфраструктурні об'єкти для ведення диверсійної діяльності. Успішна протидія вимагає створення єдиної системи моніторингу, що поєднує супутникову розвідку, наземні засоби контролю та агентурну роботу. Використання безпілотників для патрулювання прифронтових зон дозволить фіксувати рух диверсантів у реальному часі та швидко реагувати на загрози. Засоби РЕБ мають забезпечити блокування сигналів зв'язку та перехоплення координації між групами.

Окремим завданням є створення мобільних груп швидкого реагування, які зможуть діяти автономно на основі даних від розвідки та агентури. Досвід США та Ізраїлю свідчить, що швидкість та точність реагування є критичними для успішної ліквідації ДРГ. Крім того, необхідно сформувати агентурну мережу у прифронтових зонах, яка забезпечить своєчасний збір інформації про маршрути пересування, місця базування та плани диверсійних груп.

Для забезпечення ефективної протидії ДРГ в Україні доцільно:

- Розгорнути систему постійного моніторингу за допомогою супутникових та безпілотних засобів.

- Вдосконалити систему РЕБ для перехоплення та блокування сигналів координації ДРГ.
- Створити мережу мобільних груп швидкого реагування з повним забезпеченням засобами зв'язку, озброєння та бронетехніки.
- Розширити агентурну мережу в прикордонних та прифронтових зонах для збору оперативної інформації.
- Інтегрувати систему спостереження з інфрачервоними та акустичними сенсорами для виявлення руху ворожих груп у реальному часі.

Таким чином, міжнародний досвід демонструє, що ефективна контрдиверсійна боротьба базується на поєднанні технологій та агентурної роботи, високій координації між підрозділами та швидкому реагуванні на зміну обстановки. Адаптація цього досвіду для України дозволить не лише підвищити рівень безпеки у прифронтових зонах, але й забезпечити оперативне знищення диверсійно-розвідувальних груп на етапі їхньої підготовки. Це стане ключовим елементом у забезпеченні обороноздатності та стратегічної переваги в умовах сучасної гібридної війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Малюк В. СБУ викрила 11 агентурних мереж з початку 2024 року. — Служба безпеки України.
2. Міністерство оборони України. Офіційні звіти про діяльність диверсійно-розвідувальних груп у зоні бойових дій. — mil.gov.ua.
3. NATO Resolute Support Mission: Операція в Афганістані та досвід боротьби з диверсійними групами. — nato.int.
4. Israel Defense Forces. Операція «Protective Edge» та тактика «Iron Wall». — idf.il.
5. Боровик М. О. Протидія диверсійно-розвідувальним групам противника підрозділами Національної поліції України в умовах воєнного стану. — Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. — 2024. — №2. — С. 45–58. — pb.univd.edu.ua.

6. Трембовецький О.Г., Гулеватий Д.Ю. Методика роботи штабу прикордонного загону щодо пошуку і ліквідації диверсійно-розвідувальних груп противника. — Збірник наукових праць. — 2024. — №3. — С. 31–47. — researchgate.net.

7. Інновації та безпека: науковий дискурс. — Державна прикордонна служба України. — 2024. — dspace.nadpsu.edu.ua.

8. Контррозвідка в Україні від УНР до сьогодення. — naspravdi.today.

9. Як Ізраїль забезпечує оборону та безпеку країни за допомогою спецпризначенців. — defence-ua.com.

10. Програма «Counter-Insurgency» (COIN) та досвід боротьби з ДРГ у В'єтнамі та Афганістані. — cia.gov.